

**УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2010
YEARBOOK**

ГОДИНА 1

VOLUME I

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY**

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Борис Крстев
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Виолета Николовска
М-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Душко Алексовски
Доц. д-р Марија Леонтиќ
М-р Нина Даскаловска
М-р Дијана Никодиновска

Главен уредник

М-р Ранко Младеноски

Одговорен уредник

Доц. д-р Толе Белчев

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров

Печати

Печатница „2-ри Август“ - Штип
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Saša Mitrev, Ph.D
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Boris Krstev, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Violeta Nikolovska, Ph.D.
Ranko Mladenoski, M.A.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Dusko Aleksovski, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Nina Daskalovska, M.A.
Dijana Nikodinovska, M.A.

Managing editor

Ranko Mladenoski, M.A.

Editor in chief

Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Marija Kukubajska, M.A.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov

Printing

„Vtori Avgust“ - Štip
Printing No 300

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Štip
Faculty of philology
Krste Misirkov b.b.,
PO box 201, 2000 Štip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА
CONTENT

ПРЕДГОВОР

проф. д-р Виолета Димова, декан на Филолошки факултет - Штип

FOREWORD

Dean, Prof. Violeta Dimova, Ph.D. Faculty of Philology - Stip 7

д-р Билјана Ивановска

ПРЕДИЗВИЦИТЕ И ДИЛЕМИТЕ СО КОИ СЕ СООЧУВААТ
ПРОФЕСОРИТЕ ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК ВО СВОЈАТА КАРИЕРА

Biljana Ivanovska, Ph.D.

CHALLENGES AND DILEMMAS THAT GERMAN TEACHERS

FACE IN THEIR CAREER..... 9

м-р Нина Даскаловска

ЛИТЕРАТУРАТА ВО НАСТАВАТА ПО АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Nina Daskalovska, M.A.

LITERATURE IN ENGLISH LANGUAGE TEACHING 15

м-р Крсте Илиев

ПРЕДИЗВИЦИ ВО НАСТАВАТА ВО 21 ВЕК

Krste Iliev, M.A.

TEACHING CHALLENGES IN THE 21ST CENTURY 23

Јане Јованов, м-р Снежана Кирова

ОБЕДИНУВАЊЕ НА ИНФОРМАТИЧКИТЕ ТЕХНОЛОГИИ СО
ИЗУЧУВАЊЕТО НА ЈАЗИЦИТЕ

Jane Jovanov, Snezana Kirova, M.A.

UNITING INFORMATION TECHNOLOGIES WITH STUDYING

LANGUAGES 29

Елена Тупаревска

ИГРИТЕ, АУДИО И ВИДЕО МАТЕРИЈАЛОТ ВО НАСТАВАТА

Elena Tuparevska

GAMES, AUDIO AND VIDEO MATERIAL IN THE CLASSROOM..... 37

д-р Снежана Јованова–Митковска

ЗОШТО НИ Е ВАЖНО И ЗНАЧАЈНО ИЗГОТВУВАЊЕТО НА
ПРОЕКТИ ЗА НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА РАБОТА?

Snezana Jovanova-Mitkovska, Ph.D.

WHY IS IMPORTANT TO US AND IMPORTANT PROJECTS

FOR THE PREPARATION OF RESEARCH WORK? 45

д-р Јованка Денкова

ПЛЕТЕНКА ОД ФАНТАСТИЧНИ И РЕАЛИСТИЧНИ ЕЛЕМЕНТИ

Jovanka Denkova, Ph.D.

BRAID OF FANTASTIC AND REALISTIC ELEMENTS 55

д-р Махмут Челик ИНСПИРАТИВНОТО И ЛАЖНОТО ВО РАСКАЗИТЕ ЗА ДЕЦА НА ПРВАТА ПОВОЕНА ГЕНЕРАЦИЈА ТУРСКИ ПИСАТЕЛИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА Mahmut Chelik, Ph.D. THE INSPIRATIONAL AND DECEPTIVE POINT IN THE STORIES CHILDREN FOR OF THE FIRST POSTWAR GENERATION OF TURKISH WRITERS IN REPUBLIC OF MACEDONIA.....	65
м-р Ева Велинова ЗА ПРОБЛЕМОТ НА ПРАВОТО КАЈ ФРАНЦ КАФКА Eva Velinova, M.A. THE PROBLEM OF THE LAW IN THE WORK OF FRANZ KAFKA	73
Наташа Сараfoва ФЕНОМЕНОТ ХАРИ ПОТЕР (културолошки аспекти) Natasha Sarafova THE PHENOMENON OF HARRY POTTER (cultural aspect).....	81
м-р Ранко Младеноски СЕМАНТИЧКА ДЕЗИНТЕГРАЦИЈА НА ЛИКОТ Ranko Mladenoski, M.A. SEMANTIC DISINTEGRATION OF THE CHARACTER.....	89
м-р Дијана Никодиновска ПОСЛОВИЦИ – МЕЃУ ЛИНГВИСТИКАТА И ФОЛКЛОРИСТИКАТА Dijana Nikodinovska, M.A. PROVERBS – BETWEEN LINGUISTICS AND FOLKLORE.....	99
д-р Марија Леонтик ТУРСКИТЕ ЕЛЕМЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИТЕ ИМИЊА И ПРЕЗИМИЊА Marija Leontic, Ph.D. TURKISH ELEMENTS IN MACEDONIAN NAMES AND SURNAME.....	109
д-р Толе Белчев, Јакуп Лимани ТОПОНИМИТЕ И МИКРОТОПОНИМИТЕ ВО ЖЕЛИНО И ОКОЛИНАТА Tole Belcev, Ph.D., Jakup Limani TOPONYMS AND MICRO-TOPONYMS IN ZELINO AND THE SURROUNDING AREA.....	119
Мартина Николовска КОМУНИЦИРАМЕ МАСОВНО, НО НА КОЈ ЈАЗИК? Martina Nikolovska WE USE MASS COMMUNICATION, BUT IN WHICH LANGUAGE?	129
Весна Коцева, м-р Весна Продановска КАКО ЗБОРУВААТ МЛАДИТЕ ИТАЛИЈАНЦИ ДЕНЕС Vesna Kocева, Vesna Prodanovska, M.A. HOW DO YOUNG ITALIANS SPEAK TODAY	135

Марија Тодорова ИСПАНСКИОТ ЈАЗИК ВО СОЕДИНЕТИТЕ АМЕРИКАНСКИ ДРЖАВИ Marija Todorova SPANISH LANGUAGE IN THE UNITED STATES OF AMERICA	143
Биљана Петковска ЛИНГВИСТИЧКИ СТРУКТУРАЛИЗАМ Biljana Petkovska LINGUISTIC STRUCTURALISM	149
Костадин Голаков ЗОШТО НИ Е ПОТРЕБНА КАТЕДРА ЗА СЛОВЕНСКА ФИЛОЛОГИЈА, ОДНОСНО СЛАВИСТИКА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ ПРИ УНИВЕРЗИТЕТОТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП? Kostadin Golakov WHY DO WE NEED A DEPARTMENT OF SLAVIC PHILOLOGY, I.E. SLAVIC STUDIES WITH THE FACULTY OF PHILOLOGY AT THE “GOCE DELCEV” UNIVERSITY IN STIP?	155
д-р Радица Никодиновска СТАТУСОТ НА ПРЕВЕДУВАЊЕТО ВО МЕТОДИТЕ ЗА НАСТАВА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Radica Nikodinovska, Ph.D. THE STATUS OF TRANSLATION IN THE TEACHING METHODS FOR FOREIGN LANGUAGES	163
м-р Драгана Коцева ТЕОРИЈА НА ПРЕВЕДУВАЊЕТО Dragana Kocева, M.A THEORY OF TRANSLATION	171
Даринка Веселинова ОСНОВНИ ПОИМИ ВО ТРАНСЛАТОЛОГИЈАТА, КУС ОСВРТ КОН ТОЛКУВАЊЕТО КАКО ДЕЈНОСТ Darinka Veselinova BASIC CONCEPTS OF TRANSLATOLOGY – SHORT INTRODUCTION INTO THE PRACTICE OF INTERPRETING	181
Јадранка Тодевска ТЕХНИКИ НА БЕЛЕЖЕЊЕ ЗА КОНСЕКУТИВНО ТОЛКУВАЊЕ Jadranka Todevska NOTE TAKING TECHNIQUE FOR CONSECUTIVE INTERPRETING	189

821.512.161-93(497.7)

Оригинален научен труд
Original research paper

ИНСПИРАТИВНОТО И ЛАЖНОТО ВО РАСКАЗИТЕ ЗА ДЕЦА НА ПРВАТА ПОВОЕНА ГЕНЕРАЦИЈА ТУРСКИ ПИСАТЕЛИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

д-р Махмут Челик*

Апстракт: Во оваа студија укажуваме на испреплетеноста на реалистичните и фантастичните елементи во современата турска детска литература во Македонија. Обрнуваме внимание на тоа дека кај писателите за деца колку што се повозрасни толку е поизразена карактеристиката за лажното, а во творештвото кај помладите е поизразена инспирацијата. Го анализираме прашањето за мотивацијата за создавање раскази за деца кај првата повоена генерација турски писатели кај нас. Го разгледуваме и придонесот на периодичните публикации за деца на турски јазик во Македонија. Го потенцираме и негувањето на духот на заедништвото кај децата. Иако зборуваат на различни јазици, тоа не им пречи добро да се согласуваат, а во игрите да бидат единствени.

Клучни зборови: *литература за деца, расказ, родољубие, меѓусебно разбирање, љубов.*

THE INSPIRATIONAL AND DECEPTIVE POINT IN THE STORIES CHILDREN FOR OF THE FIRST POSTWAR GENERATION OF TURKISH WRITERS IN REPUBLIC OF MACEDONIA

Mahmut Chelik, Ph.D.*

Abstract: In these case study is pointed out the mixture of realistic and fantastic elements in the contemporary turkish children's literature in Macedonia. We keep an eye on the idea that the older writers for children's literature have stressed the characteristic of the deceptive point and in the writings of younger authors the inspiration has the precedence. We analyse the question of the motivation for creating stories for children of the first postwar generation of turkish writers in our country. We overview the contribution of the periodic publications for children in Turkish language in Macedonia. We put priority on the fostering of

*Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип. Univ. Press.

*Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip.

the community spirit by children. Even though they speak different languages it doesn't stop them to agree and be unique when they play together.

Key words: *children literature; story; patriotism; mutual understanding; love.*

Вовед

Творештвото на првата повоена генерација турски писатели во Република Македонија (1945 – 1965) се одвиваше во услови на повоената изградба на земјата и без какви и да е контакти со матичната земја (Република Турција). Речиси сите турски писатели од истата генерација немаа можност да се школуваат на својот мајчин јазик, што имаше силен одраз и врз нивното творештво. Исто така, оваа генерација турски писатели беше под силно влијание на владејачката идеологија, што негативно се одрази врз нивната творечка слобода. Во нивните раскази за деца преовладуваа наметнати дидактички цели и клиширани теми (Мустафа Карахасан, Шукри Рамо, Фахри Каја). Притоа, и меѓу овие писатели се пројавија желби за послободен израз (Нецати Зекерија, Илхами Емин).

Осврнувајќи се критички кон расказите за деца на првата повоена генерација турски писатели во Република Македонија, како и оние писатели кои дојдоа веднаш по нив, а се развија под нивно силно влијание, паѓаат во очи две основни карактеристики – од една страна ретката *инспиративност*, а, од друга страна, почестата наметливост, односно *лажност* во истите. Двете одлики на извесен начин, помалку или повеќе, се присутни речиси кај сите писатели на оваа генерација.

Интересно е дека, колку што писателот на оваа генерација е постар во години толку е поизразена и карактеристиката на лажното (Мустафа Карахасан, Шукри Рамо, Фахри Каја), така што кај најмладиот член од оваа генерација (Илхами Емин), кој на извесен начин претставува мост кон втората генерација, поизразито е инспиративното во творештвото. Исто така, интересно е дека Нецати Зекерија, иако им припаѓа на писателите на првата повоена генерација турски писатели кај нас, во голем број свои раскази успешно се има ослободено од лажниот патос и паролаштво.

Политичката потреба и интерес, особено во периодот од 1945 до 1960 година, со ретки исклучоци, не соодветствуваше со интимните побуди и потреби на првата повоена генерација турски писатели кои, сакале или не, заради барањата на времето пишуваат не по диктат на своето срце и разум, туку според потребите на дневната политика. Како резултат на таквата состојба не се раѓаа раскази во вистинската смисла на овој збор и како внатрешна потреба на авторот, туку како потреба на конкретните политички потреби и барања кои не можеа да им бидат блиски на децата.

Мотивацијата

Секоја литература, а особено расказот за деца, е сомнителна како уметност доколку истата не се потпира врз инспиративноста, односно врз личната творечка потреба и намера. Таквата литература, односно расказ, не може да биде резултат на креативен чин, туку индиректно исполнување на, така да се каже, „политичка задача“, далеку од можноста во истата да се најдат естетски елементи и својства, неопходни за секое вистинско уметничко дело.

Овде се соочуваме со прашањето: која беше мотивацијата за создавање раскази за деца кај првата повоена генерација турски писатели кај нас? Секако во прв ред, тоа беше идеолошката потреба и барање на новосованата, комунистичка власт во нашата земја по Втората светска војна кога кон крајот на 1944 година веќе беше ослободен поголемиот дел од земјата. Првите раскази за деца напишани на турски јазик кај нас не дојдоа како внатрешна потреба на авторот истиот за да се ослободи од тешкиот внатрешен товар на конкретната содржина која со години била носена и тлеела во авторот туку како еден вид исполнување на „партиска задача“, што не можеше да роди трајни дела. Можеби, под влијание на настаните врзани за потребата од брза обнова на разурнатата земја, авторите од првата повоена генерација турски писатели кај нас и не беа свесни оти пишуваат под некаков диктат. Можеби борбениот занес кај некои од нив, меѓу кои имаше и директни учесници во отпорот или борбата против окупаторот (Мустафа Карахасан и Шукри Рамо), создаде услови во прво време повеќе да се размислува за идејната, отколку за уметничката страна на, на пример, еден расказ за деца.

Кои и да беа причините за тоа, со ништо не може да се оправда настанувањето на раскази во кои уметничкото во нив е потиснато од идејни, идеолошки или политички побуди, бидејќи сè што е надвор од уметничкото, односно естетското во еден расказ за деца, му штети и на општото воспитание на децата. Таквите раскази слободно можеме да ги наречеме лажни, а не инспиративни, неубедливи, односно сомнителни во однос на својата уметничка вредност и квалитет.

Се разбира дека во расказите за деца на првата повоена генерација турски писатели кај нас имаше и позитивни примери („Записи од затворот“ на Мустафа Карахасан, насловниот расказ од книгата раскази „Децата од нашата улица“ и други слични раскази на Неџати Зекерија, раскази од видот на „Слободата“ на Нусрет Дишо Улку, расказот „Три палта“ на Реџеп Мурат Бугарич, првите неколку глави од романот „Сид што оди“ на Илхами Емин кои делуваат како одделни раскази за деца итн.). Во овие раскази за деца наоѓаме автентичен свет на детето, прикажан со човечка топлина и убедливост, како и елементи на естетски план. Тоа доаѓаше од фактот дека спомнатите и ним слични раскази беа инспирирани од интимниот свет на авторот и неговото сопствено детство и рана младост.

Ваквите наши размислувања наведуваат на мислата според која сè што е напишано за деца не треба да се прифати и како уметничка литература. Вистинската литература за деца е само онаа што децата ќе ја прифатат како нешто блиско за нив и нивните најчисти детски желби, соништа, барања и побуди.

Убедливоста на расказите за деца се значаен фактор и за тоа детето да стане активен чинител и субјект, а не објект во творештвото. Преку расказите детето сознава многу настани и ликови кои ќе го инспирираат на активно делување не само во семејството, туку и во училиштето, а и во дружењето со своите врсници на улица и на разни културни и спортски манифестации, со што ќе се мотивира на дружељубивост, другарство и други позитивни својства во животот.

Во расказите за деца, преку луѓето и предметите кои ги опкружуваат, кај детето треба да се всадува, пред сè, естетско доживување и возбуда: „Ако едно дело детето не го возбудува, не ги разбранува неговите емоции, ако пред детето се претставува само како шема во која е инплицирана некоја поука или некое сознание, тогаш тоа дело го одбива детето, не може да се вреже во неговото сеќавање“.¹

Заедништвото и сожителството меѓу граѓаните на Република Македонија, без разлика на нивната национална, јазичка, верска или расна припадност, не треба да се доживува преку сувопарни слогани (како што е случај во некои раскази на Шукри Рамо), туку низ уметнички прикажани и оживеани настани, доживувања и ликови. Позитивното, на пример, во борбата против окупаторот, првите денови и години од изградбата на земјата по завршувањето на војната, братството и единството на нашите народи и етнички групи, не требаше и не треба да се наметнува, туку да се извлекува од самиот живот и неговите најразлични манифестации што, за жал, мошне ретко се среќава во првите раскази за деца на слична тема кај писателите за деца на првата повоена генерација турски писатели кај нас.

Убавината и животниот оптимизам во расказите за деца треба да провејува низ самото дејство, а не да се прикажува преку надворешни манифестации. Навиките, на пример за чистота кај децата на инвентивен начин се прикажани преку бегањето на крпата за бришење и сапунот затоа што детето се обидува да ги употреби пред да се измие со вода, што го забележуваме во расказ од Мустафа Карахасан какви, за жал, претставуваат реткост од овој вид раскази за деца со фантастична содржина кај првата повена генерација турски писатели кај нас.

¹ Мицковиќ, Натка (1985), Детето и литературата за деца, Македонска книга, Скопје, стр. 9.

Најубедлив писател на првата повоена генерација турски писатели за деца во поглед прикажувањето на детскиот свет во своите раскази е Неџати Зекерија чиишто раскази за Орхан со право се вбројуваат меѓу најдоброто напишано на турски јазик во литературата за деца во Република Македонија до денес.

Писателите за деца од сите генерации турски писатели кај нас треба еднаш засекогаш да станат свесни оти да се пишува за најмладите не само што е мошне тешка, но и исклучително одговорна, па, сепак, најблагородна задача, бидејќи расказот е најблискиот и најсигурен пат што води до детската душа и срце. Расказите за деца треба да го поттикнуваат детето на активен однос кон сè што е позитивно во животот. Најпосле, читајќи квалитетни раскази за деца, и самите деца кои ќе покажат интерес за пишување, ќе ги направат своите први чекори во пишување раскази или други книжевни творби.

Мајчиниот јазик

Д-р Ариф Аго во своите истражувања на турската литература за деца истакнува: „Литературата за деца на турската народност во Македонија претставува една незаобиколна појава која ја негуваат скоро сите автори од најразлични генерации и тоа почнувајќи од ослободувањето до денес“. Ова свое мислење Аго го поткрепува со мислењето на академик Милан Ѓурчинов кој во своето излагање истакнува дека тоа го наметнале и „педагошките потреби за школување на децата на турската заедница на мајчин јазик“.²

Потоа Аго наведува имиња на повеќето писатели од Република Турција кои искажале свои пофални мислења за творештвото на турските писатели во Република Македонија, меѓу кои се наоѓаат и Октај Акбал, Азиз Несин, Фазил Хисни Дагларџа, Мелих Џевдет Андај и други. Притоа посебно се цитираат зборовите на Октај Акбал, кој вели: „Би истакнал дека литературата за деца на Турците во Југославија е посилна и побогата и од литературата за деца која се создава во Република Турција. Турските писатели за деца во Југославија кои обработуваат теми од детскиот живот и своите творби им ги посветуваат на децата, имаат можност да ги објавуваат во списанија за деца или како посебни изданија кои се печатат во издавачки куќи во Македонија на турски јазик“.³

² Докторска дисертација на Ариф Аго.

³ Ibid.

³ Друговац М. (1975), Македонски писатели за деца, Скопје, стр. 9.

Македонскиот книжевен критичар Миодраг Друговац, во својата книга „Македонски писатели за деца“ вели: „Писателите за деца од првата повоена генерација турски писатели кај нас, дури и без изградени норми на литературен јазик, мораа да носат двоен товар, товарот на сопствената преокупација на детството, и од друга страна, товарот на самата уметничка реч за деца“.

Придонесот на периодичните публикации за деца на турски јазик во Македонија, како што се: „Pioner gazetesi“ (Пионерски весник), „Sevinç“ (Радост) и „Tomurcuk“ (Цвет) е евидентен. Во овој контекст ќе ја цитираме мислата на Друговац, според кого: „На весниците и списанијата за деца им припаѓа историската улога во фондирањето на патиштата по кои понатаму ќе се распростира литературниот збор за најмладите читатели кои првпат на свој мајчин јазик се нурнуваат во длабоките, далечни и шареновидни цветови и на животот во сите негови привлечни и непривлечни димензии“.

Потсетувајќи се на првата повоена генерација турски писатели за деца, треба да се навратиме на трудот на д-р Ниметулах Хафиз „Традиција и развој на литературата на Турците во Југославија“ во кој се вели дека првата повоена генерација турски писатели за деца Шукри Рамо, Фахри Каја, Неџати Зекерија, Илхами Емин и други, чиешто песни и раскази се објавени на страниците на весникот „Бирлик“ и списанијата за деца на турски јазик, се родени меѓу 1920 и 1930 година, кои ја преживеаја Втората светска војна, доживувајќи ја во сета нејзина суровост, без право да се изразуваат и школуваат на свој мајчин јазик.

Зборувајќи за пионерската улога на првата повоена генерација турски писатели кај нас, доаѓаме до заклучок дека овие писатели се и ден-денес мошне активни и имаат богат литературен опус, пред сè, во литературата за деца. Тие стојат на самиот врв и го претставуваат книжевно-естетското јадро како матица околу која се собираат или врз неа се надоврзуваат мнозина помлади талентирани писатели. Читајќи ги нивните дела може да се заклучи дека уште како дваесетгодишни млади луѓе сакале во дадениот момент на свој начин и на свој мајчин јазик да ја искажат трагедијата и херојството на времето во кое живееле, а кога се настанати најубавите и најискрени родољубиви творби на турски јазик во Република Македонија.

Ако се задржиме на збирките раскази за деца „Другари“ од Мустафа Карахасан можеме да заклучиме дека сите 16 раскази тематски и содржински скоро се слични. Дејствијата се извршуваат од истите деца јунаци. Ако се има предвид времето и местото, како и социјалната положба на главниот јунак и годината на неговото раѓање, слободно можеме да кажеме дека авторот го прераскажува своето детство и тоа почнувајќи од 1920 година (толку во годината кога авторот е роден) сè до неговите први училишни денови. Аднан, главниот јунак на сите овие раскази се родил во

времето кога таткото бил долго време надвор од земјата. Аднан припаѓа на турско семејство во кое имал четири постари сестри. Тој забава наоѓа во играта. Неговите играчки за него се примарни. Откако ќе му здодеат, Аднан ги подава рацете кон она што може да се дофати, а најчесто се служи со најсилното детско оружје - плачот. Во отсуство на таткото, неговите желби ги исполнува саканиот вујко. Меѓутоа, првите чекори на Аднан надвор од домот се мошне тешки, но и пријатни. Тој сретнува другарчиња кај кои не може да се наметне, туку мора да ги почитува правилата на детските игри, кога чувствува дека ја губи поранешната сила. Тоа е природна законитост во детската игра каде што од секое дете се бара почитување на општите правила. Авторот преку својот јунак Аднан ја отсликува и поставеноста на училиштето во предвоениот режим кога, поради непостоење на училишта на мајчин јазик, мајката го запишува Аднан во верско училиште. Во овој контекст, ќе го цитираме повторно д-р Аго, кој во делот од својата докторска теза посветен на литературата за деца на турски јазик, вели: „Темите од Народноослободителната борба даваа можност за градење на определени морални идеали како што беа – слободољубието, патриотизмот, интернационализмот, упорноста, другарството, човекољубието и друго, со цел секогаш подлабоко да се запознае младиот човек со судбинските мигови во животот на својот народ“.⁴

Заклучок

Да напоменеме дека ниедна културно-уметничка манифестација организирана со цел дружење и сплотување на децата од разни националности кај нас не може да има потрајно влијание од книгата, особено со раскази за деца на својот мајчин јазик. Книгата може да игра значајна улога во изградувањето на идни граѓани кои ќе бидат не само толерантни кон припадниците на другите националности во нашата мултиетничка заедница, туку, не правејќи никаква разлика на национална или религиозна основа, луѓето ќе ги ценат според нивните квалитети, што ќе биде најсолидна основа за градење на современо општество според европски и светски стандарди на живеење и работа.

⁴Ibid.

Библиографија

1. Ateş Kemal (1998), Gülten Dayıoğlu'nun çocuk romanları, T.C. Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.
2. Bayram Esad (1985), Ben ve çarşı (Gece gezilerim, Birlik yayınları, Üsküp.
3. Bezdанov S. (1983), Estetski kvaliteti i estetski doživljaj u procesu nastave i učenja, Pedagoška stvarnost, br. 6.
4. Bursalı Mehmet Tahir Efendi (1972), Osmanlı müellifleri (1299-1915), Meral yayınları, İstanbul.
5. Vardar Humaşah (1985), Kınalı keklik, Birlik yayınları.
6. Necati Zekeriya (1968), Bizim sokağın çocukları, Sevinç yayınları, Üsküp.
7. Necati Zekeriya (1967), Eski sokağın çocukları, Detska Radost, Üsküp.
8. Necati Zekeriya (1973), Yeni sokağın çocukları, Birlik yayınları, Üsküp.
9. Kaya Fahri (1994), Seçme yazılar, Birlik yayınları, Üsküp.
10. Karahasan Mustafa, Şükrü Ramo, Zekeriya Necati (1949), Makedonya genç Türk yazarlarının eserleri, Koço Ratsin yayınları, Üsküp.
11. Karahasan Mustafa (1991), Denemeler, Birlik yayınları, Üsküp.
12. Ramo Şükrü, Karahasan M., Zekeriya N., Emin İ., Kata F., Tuzcu E., Mahmut Ş. (1951), Yürü aydınlığa (şiir ve nesir), Birlik, Üsküp.
13. Адамческа, С. (1994), Методски прирачник за ученичка лектура (I – IV одделение), Скопје.
14. Алил Севин (2009), Дидактичко–методски осврт на литературата за деца во основните училиште, Ватра, Скопје.
15. Бошковски Петар (1971), Македонски раскази (Антологија), Култура, Скопје.
16. Виготски, Л. (1983), Мишљење и говор, Београд.
17. Друговац, Миодраг (1975), Македонски писатели за деца, Македонска книга, Скопје.
18. Друговац, М. (1972), Принципи и пример, Скопје.
19. Ѓурчинов Милан (1996), Нова македонска книжевност (1945-1980) том I, НИО „Студентски збор“, Скопје.
20. Ѓурчинов Милан (1983), Современа македонска книжевност, Мисла, Скопје.
21. Емин Илхами (1978), Поетското во расказите на Шукри Рамо, Петнаесетти Рационави средби (посебен отпечаток), Велес.